

KONDA

Barometresi

TEMALAR

**MİLLİYETÇİLİK VE ULUSAL GURUR
ARAŞTIRMASI
ARALIK 2010**

(Bu rapor abonelerimizle olan sözleşmelerimizin 7/b. maddesinin verdiği izinle yayınlanmıştır.)

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ.....	5
1. TEMA: MİLLİYETÇİLİK VE ULUSAL GURUR.....	5
1.1. Milliyetçilik ve Ulusal Gurur.....	5
1.1.1. Milliyetçilik.....	5
1.1.2. Ulusal Gurur.....	7
1.1.3. Küresellik.....	9
1.2. Milliyetçilik ve Demografik Kümeler.....	10
1.2.1. MHP'liler.....	10
1.2.2. Gençler.....	13
1.2.3. Eğitimin Etkisi.....	15
1.2.4. Kürtler.....	17
2. Askerliğe Bakış.....	20
2.1.1. Askerliğe Farklı Bakan Üç Küme.....	21
3. ARAŞTIRMANIN KÜNYESİ	23
3.1. Araştırmanın Genel Tanımı.....	23
3.2. Araştırmanın Kapsamı.....	23
3.3. Örneklem.....	23
4. TÜM CEVAP DAĞILIMLARI	25
4.1. Deneklerin Profili.....	25
4.2. Milliyetçilik ve Ulusal Gurur.....	31

YÖNETİCİ ÖZETİ

Araştırmanın Tanımı

Bu rapora esas olan araştırma, 4-5 Aralık 2010 tarihlerinde, 28 ilin 122 ilçesine bağlı 154 mahalle ve köyünde 2727 kişiyle hanelerinde yüz yüze görüşülerek gerçekleştirilmiştir. Görüşülen kişi sayısına her mahallede 18'er kişiyle görüşme yapılarak ulaşılmıştır.

1. TEMA: MİLLİYETÇİLİK VE ULUSAL GURUR

Bu ayki Barometre'nin teması, milliyetçilik ve ulusal gurur olarak belirlendi. Milli takımı tutmakla, oynadığı maçı kazanmasını istemekle örneklendirilebilecek daha sade bir gurur hissi ile Türklükten başka bir olasılığa hayat hakkı tanımamak şeklinde tanımlanabilecek koyu bir milliyetçilik arasındaki farkı anlamayı hedefledik. Görüşülen kişilere sorulan sorular, ülkesiyle gurur duyan ama milliyetçi olarak tanımlanamayacak olan bir kitle olup olmadığını, milliyetçi olarak tanımlanabilecek grupların ne kadar radikal olduklarını ve hangi demografik kümelerde yoğunlaştıklarını tespit edebilecek şekilde hazırlandı. Bu sorularla beraber, milliyetçilik ile oldukça örtüşen başka bir konuya, askerliğe dair birkaç soru soruldu.

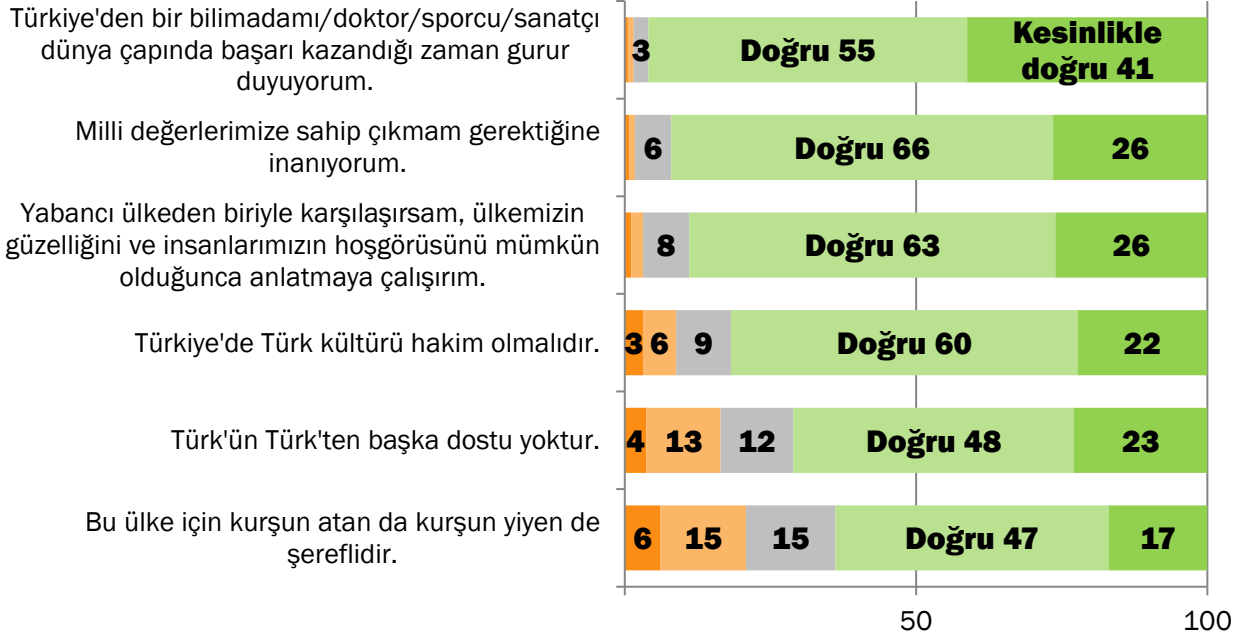
1.1. Milliyetçilik ve Ulusal Gurur

1.1.1. Milliyetçilik

Görüşülen kişilerin ne derece milliyetçi olduklarını anlamak amacıyla sorulan soruların bazıları günlük hayatta karşılaştıkları durumlardaki tavırlarını ölçerken, bazıları da milliyetçi söylemde çok kullanılan kalıp cümlelere ne derece katılıp katılmadıklarını anlamaya yöneliktir.

Milliyetçilik

“Türkiye'den bir bilim adamı, doktor, sporcu veya sanatçı dünya çapında başarı kazandığı, ödül aldığı zaman gurur duyuyorum” cümlesine görüşülen kişilerin yüzde 96'sı (yüzde 41 “kesinlikle doğru”, yüzde 55 “doğru”) katılmaktadır.

“Milli değerlerimize sahip çıkmam gerektiğine inanıyorum” şeklinde kişinin kendi davranışına dair bir değerlendirme istendiğinde, yine yüksek oranda destek verilmekte, görüşülen kişilerin yüzde 92'si (yüzde 26 “kesinlikle doğru”, yüzde 66 “doğru”) bu cümleyle hemfikir olduğunu belirtmektedir.

Yine görüşülen kişilerin çok yüksek oranda katıldıkları bir cümle yabancı ülkeden biriyle karşılaştıklarında ülkelerini nasıl anlatacaklarına dairdir. Yüzde 89'luk bir oran (yüzde 26 “kesinlikle doğru”, yüzde 63 “doğru”) “Yabancı ülkeden biriyle karşılaşırsam, ülkemizin güzelliğini ve insanlarımızın hoşgörüsünü mümkün olduğunda anlatmaya çalışırım” cümlesine katılmaktadır.

“Türkiye’de Türk kültürü hakim olmalıdır” cümlesine görüşülen kişilerin yüzde 82'si (yüzde 22 “kesinlikle doğru”, yüzde 60 “doğru”) katılırken, yüzde 9'luk bir oran (yüzde 6 “yanlış”, yüzde 3 “kesinlikle yanlış”) karşı çıkmaktadır.

Milliyetçiliğe dair diğer iki soruda, kalıp cümleler kullanılmıştır. Bunlardan ilki olan “Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur” cümlesiyle görüşülen kişiler, yüzde 71 oranında katılmakta (yüzde 23 “kesinlikle doğru”, yüzde 48 “doğru”), yüzde 17 oranında ise katılmamaktadır (yüzde 4 “kesinlikle yanlış”, yüzde 13 “yanlış”). Diğer cümle, vaktiyle Tansu Çiller'in söylediği ve o zamandan beri belli bir görüşü yansıttığı için de sık tekrarlanan “Bu ülke için kurşun atan da kurşun yiyen de şereflidir” cümlesidir. Milliyetçilik soruları arasında en az destek gören bu cümleye görüşülen kişilerin yüzde

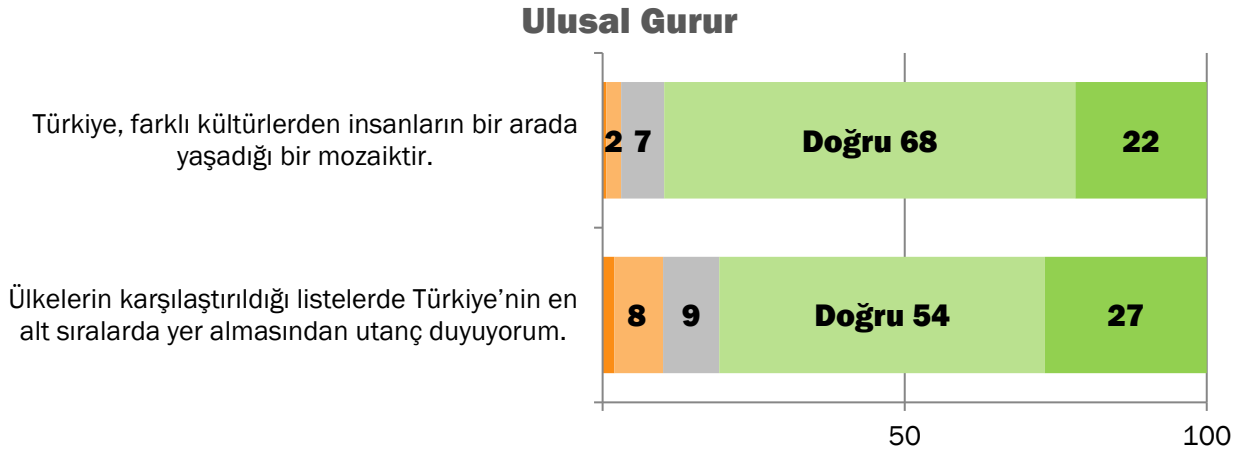

64'ü katılmakta (yüzde 17 “kesinlikle doğru, yüzde 47 “doğru”), yüzde 21 ise karşı çıkmaktadır (yüzde 6 “kesinlikle yanlış”, yüzde 15 “yanlış”).

1.1.2. Ulusal Gurur

“Türkiye, farklı kültürlerden insanların bir arada yaşadığı bir mozaiktir” cümlesine görüşülen kişilerin çok büyük bir çoğunluğu (yüzde 90) katılmakta, yüzde 68'i “doğru”, yüzde 22'si “kesinlikle doğru” demektedir.

“Dünya ülkelerinin karşılaştırıldığı yolsuzluk, kadın-erkek eşitliği, hukukun üstünlüğü gibi listelerde Türkiye'nin en alt sıralarda yer almasından utanç duyuyorum.” Bu cümleye ise yüzde 81 ile görüşülen kişilerin yine yüksek bir oranı katılmakta (yüzde 27 “kesinlikle doğru”, yüzde 54 “doğru”), yüzde 10 ise katılmamaktadır.

Ulusal gurura dair diğer iki soru, nelerin T.C. vatandaşı olmaktan utanıracığına ve gurur kaynağı olacağına dairdi. Bu iki soruda da amaç “T.C. vatandaşı olmaktan hiçbir koşulda utanmam” ve “T.C. vatandaşı olmanın gurur duyulacak bir tarafı yok” şeklindeki uç cevapları veren kişileri ortaya çıkarmaktı. İki soruda da görüşülen kişilere iki seçim yapabilecekleri söylendiğinden cevap oranları yüzde 100'e toplanmamaktadır.

Hangisi T.C. vatandaşı olduğunuzdan dolayı utanmanıza yol açıyor?	Yüzde
İşsizlik	34,7
Adaletsizlikler	30,9
Eğitimsizliğimiz	29,9
Yoksulluk	20,2
Kadınların durumu	7,7
Hiçbiri, T.C. vatandaşı olmaktan hiçbir koşulda utanmam.	19,3
Toplam	-

“Hangisi T.C. vatandaşı olduğunuzdan dolayı utanmanıza yol açıyor?” Bu soruya cevaben görüşülen kişilerin yüzde 34,7’si işsizliğin, yüzde 30,9’u adaletsizliklerin, yüzde 29,9’u eğitimsizliğimizin, yüzde 20,2’si yoksulluğun ve yüzde 7,7’si ise kadınların durumunun kendilerini utandırdığını söylemektedir. Kişilerin yüzde 19,3’ü ise bu sayılanların kendini utandırmadığını, T.C. vatandaşı olmaktan hiçbir koşulda utanmadığı belirtmiştir.

Hangisi T.C. vatandaşı olduğunuz için gurur duymanızı sağlıyor?	Yüzde
Tarihimiz	41,6
Müslümanlığımız	39,5
Silahlı kuvvetler	30,4
Coğrafyamız ve kültürel zenginliğimiz	24,2
Dünyada etkili bir aktör olmamız	7,0
Hiçbiri, T.C. vatandaşı olmanın gurur duyulacak bir tarafı yok.	3,0
Toplam	-

Görüşülen kişilerin nelerden gurur duydukları sorulduğunda yüzde 41,6 oranında “tarihimiz” yüzde 39,5 oranında “Müslümanlığımız”, yüzde 30,4 oranında “silahlı kuvvetler”, yüzde 24,2 oranında “coğrafyamız ve kültürel zenginliğimiz” ve yüzde 7 oranında “dünyada etkili bir aktör olmamız” cevabı verilmiştir. Görüşülen kişilerin yüzde 3’ü ise bunların hiçbiri ile gurur duymamakta, “T.C. vatandaşı olmanın gurur duyulacak bir tarafı yok” cevabı vermektedir.

Dünyada Ulusal Gurur

Ulusal gurur, araştırmalara yabancı bir konu değil. Sosyal araştırmalarda uluslararası çapta en kapsamlı ve süreklilerinden biri olan Uluslararası Sosyal Araştırma Programı'nın (*International Social Survey Programme - ISSP*), ilk kez 1995-1996 yıllarında 24 ülkede, ikinci kez 2003-2004 yıllarında 34 ülkede yaptığı "ulusal gurur" araştırması, örnek olarak verilebilir.

2006 yılında Estima Araştırma'nın bu modeli esas alan Türkiye çapındaki bir araştırmasına göre Türkiye, ulusal gururun en yüksek olduğu birkaç ülke arasına giriyor. Örneğin, halkın yüzde 90'ı, Türk vatandaşı olmaktan gurur duyduğunu belirtiyor. Diğer ülkelerle karşılaştırıldığında, Türkiye'deki, halk silahlı kuvvetlerden ve tarihten duyduğu gururla ülkelerde arasında ikinci sırada.

"Çok gurur duyuyorum"	Türkiye	1.	2.	3.	4.	5.
Demokrasi	15	ABD 32	Avustralya 25	G. Afrika 24	Danimarka 24	Venezüella 22
Dünyada politik etkisi	12	ABD 22	Venezüella 21	G. Afrika 20	Şili 17	İrlanda 13
Ekonomi	6	ABD 38	İrlanda 32	Şili 25	Venezüella 24	G. Afrika 23
Sosyal güvenlik	9	Frans 28	Avustralya 28	Danimarka 26	Finlandiya 25	Kanada 24
Bilim teknoloji	11	ABD 57	İsrail 50	Avustralya 48	Y. Zelanda 44	Japonya 39
Spor	19	Venezüella 69	Y.Zelanda 60	Avustralya 57	İrlanda 55	Avusturya 48
Kültür-sanat	17	ABD 49	İrlanda 46	Macaristan 42	Şili 42	ABD 39
Silahlı kuvvetler	71	Venezüella 74	İsrail 54	Britanya 50	Avustralya 40	Venezüella 31
Tarih	67	Venezüella 68	ABD 61	Bulgaristan 56	Portekiz 54	İsrail 52
Gruplara adil-eşit yaklaşım	16	Venezüella 36	Kanada 28	ABD 26	G.Afrika 25	Uruguay 23

1.1.3. Küresellik

Cevap oranları ve hangi demografik kümelerin bu cevapları vermeye daha fazla eğilimli oldukları incelendiğinde, iki sorunun küresellik olarak ifade edilebilecek bir değeri/kavramı ölçtüğü anlaşılabilmektedir.

Görüşülen kişilerin yüzde 53'ü (yüzde 9 "kesinlikle doğru, yüzde 44 "doğru") "Günümüzde milliyetçiliği savunmak anlamını yitirmiştir" önermesini onaylamakta, yüzde 22'lik bir oran ise (yüzde 5 "kesinlikle yanlış", yüzde 17 "yanlış") karşı çıkmaktadır. Her dört kişiden biri ise bu önerme karşısında kararsız kalmıştır (yüzde 25 "ne doğru ne yanlış").

Küresellik

“Seçme şansım olsa başka bir ülke vatandaşı olurum” cümlesine görüşülen kişilerin yüzde 17’si (yüzde 5 “kesinlikle yanlış”, yüzde 12 “yanlış”) katılmaktadır. Görüşülen kişilerin dörtte biri ise bu cümleye katılmadığını belirtmektedir (yüzde 33 “kesinlikle yanlış”, yüzde 42 “yanlış”).

1.2. Milliyetçilik ve Demografik Kümeler

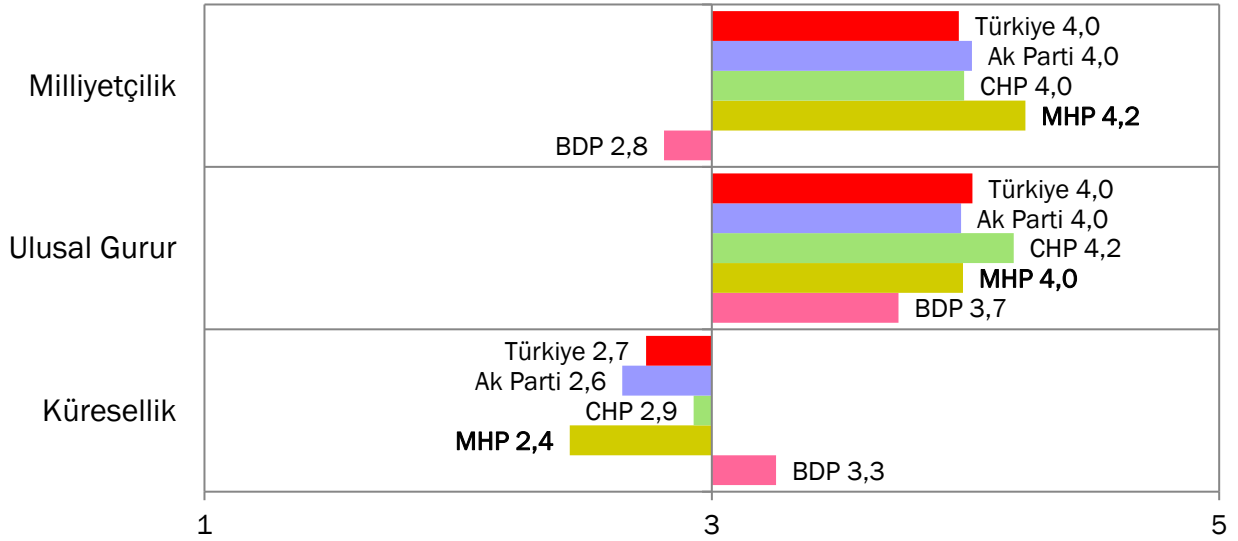
Milliyetçilik, ulusal gurur ve küreselliğe dair soru gruplarında yer alan soruların ortalamaları alınarak üç eksen yaratılmıştır. Demografik ve siyasi kümelerin bu eksenler üzerindeki farkları incelendiğinde, çoğu kümenin birbirine benzer olduğu, çok önemli farklılıklar görülmediği, ancak bazı kümelerin oldukça farklı profil çizdikleri anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, bu bölümde her bir soru ve eksenini tek tek inceleme yerine farklı profil çizen kümeler daha ayrıntılı olarak ele alınmaktadır. Analizler sonucunda özetle MHP’lilerin, Kürtlerin, gençlerin, metropollerde yaşayanların milliyetçilik ve ulusal gurur açısından farklı profil çizdikleri, eğitimin birçok konuda olduğu gibi bu alanda da fark yarattığı ve son olarak ulusal gurur olarak adlandırdığımız kavramın toplumun sadece belli bir kümesini ayırt etmeye yaradığı anlaşılmaktadır.

1.2.1. MHP’liler

MHP’nin seçmenleri de, bilindiği üzere adı gibi milliyetçi bir söyleme sahiptir. Şimdiye kadarki Barometre araştırmalarının raporlarında da yer yer bu özelliğe vurgu yapılmıştı. Bu ayki tema soruları da MHP’lilerin milliyetçilik söylemiyle ilişkisini net olarak ortaya koymaktadır.

MHP'liler ve Milliyetçilik

Milliyetçilik ekseninde Türkiye ortalaması 1 ila 5 arası ölçekte 4,0 noktasında, yani, milliyetçi olarak tanımlanabilecek bir noktada durmaktadır. MHP'liler ise 4,2 ile seçmenler arasında en milliyetçi olanlardır, ancak çok büyük fark olmadığına da altı çizilmelidir. Ulusal gurur açısından Türkiye ortalamasına benzeyen MHP seçmeni, 2,4 puanla küreselliğe en uzak duran seçmen olarak diğerlerinden ayrılmaktadır.

Seçmen tabanı bu ay yüzde 7,7'e kadar gerileyen, dolayısıyla bir anlamda iyice çekirdeğine çekilmiş olan MHP seçmeninin, buna rağmen ilk bakışta aşırı milliyetçi bir söyleme sahip görünmemesi oldukça çarpıcı bir bulgudur. Bu durumu daha iyi anlamak amacıyla bazı sorulara verdikleri cevaplara odakladığımızda, şaşırtıcı olarak nitelendirilebilecek sonuçlar görülebilmektedir.

Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur.	Ak Parti	CHP	MHP	BDP	Toplam
Kesinlikle yanlış	2	4	1	33	4
Yanlış	11	16	3	24	13
Ne doğru ne yanlış	11	12	7	23	13
Doğru	54	46	50	15	48
Kesinlikle doğru	22	22	40	5	23
Toplam	100	100	100	100	100

Örneğin MHP'li seçmen, tipik bir milliyetçi cümle olan "Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur" cümlesini yüzde 90 oranında onaylamaktadır. Bu, şaşırtıcı bir sonuç değildir.

Türkiye, farklı kültürlerden insanların bir arada yaşadığı bir mozaiktir.	Ak Parti	CHP	MHP	BDP	Türkiye
Kesinlikle yanlış	0	0	2	6	1
Yanlış	2	1	5	3	2
Ne doğru ne yanlış	7	2	6	19	7
Doğru	71	70	72	45	68
Kesinlikle doğru	20	27	15	26	22
Toplam	100	100	100	100	100

Ancak MHP seçmeninin başka sorulara cevapları şaşırtıcı sayılabilir. Örneğin “Türkiye, farklı kültürlerden insanların bir arada yaşadığı bir mozaiktir” cümlesine tüm seçmenlerin yüzde 90’ı katılırken, MHP’lilerin de yüzde 87’si katılmaktadır. Partinin eski başkanı Türkeş’in vaktiyle söylediği “Ne mozaığı ulan? Mermer, mermer” cümlesine, mantalitesine artık pek destek kalmadığı anlaşılmaktadır.

MHP’nin milliyetçiliğinin, Türkiye geneline kıyasla aşırı bir noktada olmadığını gösteren bir diğer soruda kişilere “Günümüzde milliyetçiliği savunmak anlamını yitirmiştir” cümlesine ne derece katıldıkları sorulmuştur. Hangi toplumsal kümelerin ulus-devlet yapısına dayalı milliyetçiliğin ötesinde, küresel ve milletlerarası anlayışını saptamaya yarayan bu soruya görüşülen tüm kişilerin yüzde 53’ü, MHP seçmeninin ise 45’i katılmaktadır. MHP seçmeninde bu cümleye katılmayanların oranı yüzde 39’dur.

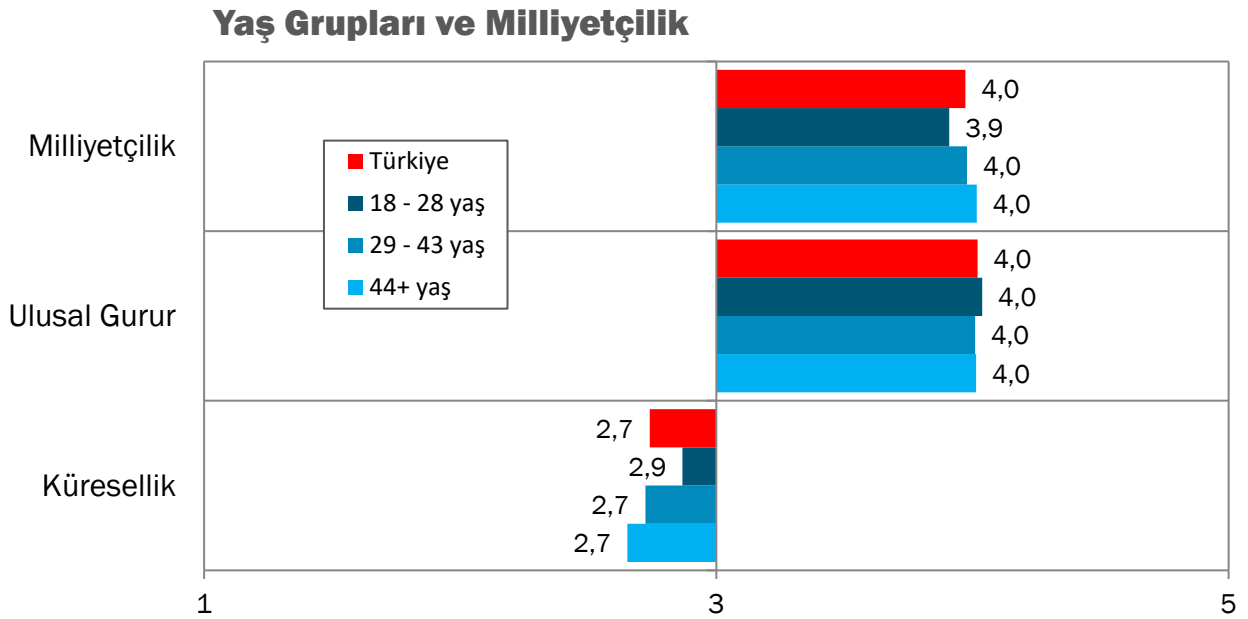
Günümüzde milliyetçiliği savunmak anlamını yitirmiştir.	Ak Parti	CHP	MHP	BDP	Türkiye
Kesinlikle yanlış	4	4	17	11	5
Yanlış	17	14	22	14	16
Ne doğru ne yanlış	26	19	16	30	25
Doğru	44	52	37	33	44
Kesinlikle doğru	8	10	8	11	9
Toplam	100	100	100	100	100

Temel söylemini milliyetçilik üzerine oturtmuş olan MHP’nin, seçmeninin partisi kadar milliyetçi olmadığı, daha doğrusu çoğunluğun milliyetçi olduğu bir ortamda, ancak biraz daha milliyetçi olmaları ile dikkat çektikleri görülmektedir.

1.2.2. Gençler

Milliyetçilik, ulusal gurur ve küresellik eksenlerinde, yaş grupları arasında kayda değer farklar bulunmamaktadır. Gençlerin, yani 18-28 yaş grubunun milliyetçiliği biraz daha az, küreselliği biraz daha fazladır ama genel bakışta pek yorum hak eder nitelikte değildir. Bununla birlikte, bazı sorulara verilen cevaplara bakıldığında aslında millet, milliyetçilik, gurur gibi kavramlara biraz farklı bir bakış açısının gençler arasında var olduğu görülebilir.

Yaş gruplarının fark yarattığı iki soru, dağılımlarına aşağıdaki tablolarda da yer verilen “Türk’ün Türk’ten başka dostu yok” ve “Seçme şansım olsa başka ülke vatandaşı olurum” cümleleridir. Aşağıdaki tablolardan görülebileceği gibi, “Seçme şansım olsa başka bir ülke vatandaşı olurum” cümlesine 44 ve üzeri yaştakilerin yüzde 12’si katılırken, 29-43 yaş arasındakilerin yüzde 15’i, 18-28 yaş arasındakilerin ise yüzde 22’si katılmaktadır. Diğer bir ifadeyle her dört-beş gençten biri için başka bir ülkenin vatandaşı, T.C. vatandaşı ile eşdeğerdir.

Diğer cümleye, “Türk’ün Türk’ten başka dostu yoktur” cümlesine ise 44 yaş ve üzerindekiilerin yüzde 78’i, 29-43 yaş arasındakilerin 71’i katılırken, 18-28 yaş genç grubunda bu oran yüzde 62’ye inmektedir. Daha sonra askerliğe dair bölümde yer verileceği gibi, gençler aynı zamanda askerliğin zorunlu olmasına daha fazla karşıdırlar.

Bu üç bulgu bir arada değerlendirildiğinde, gençlerin Türklüğe bağlılık anlamında milliyetçiliğe karşı durmaktan çok, ulus-devlete, millet aidiyetine ve vatandaş sorumluluğu kavramlarına karşı durdukları, gençler arasında daha küresel bir bakış açısının nüvesi bulunduğu söylenebilir.

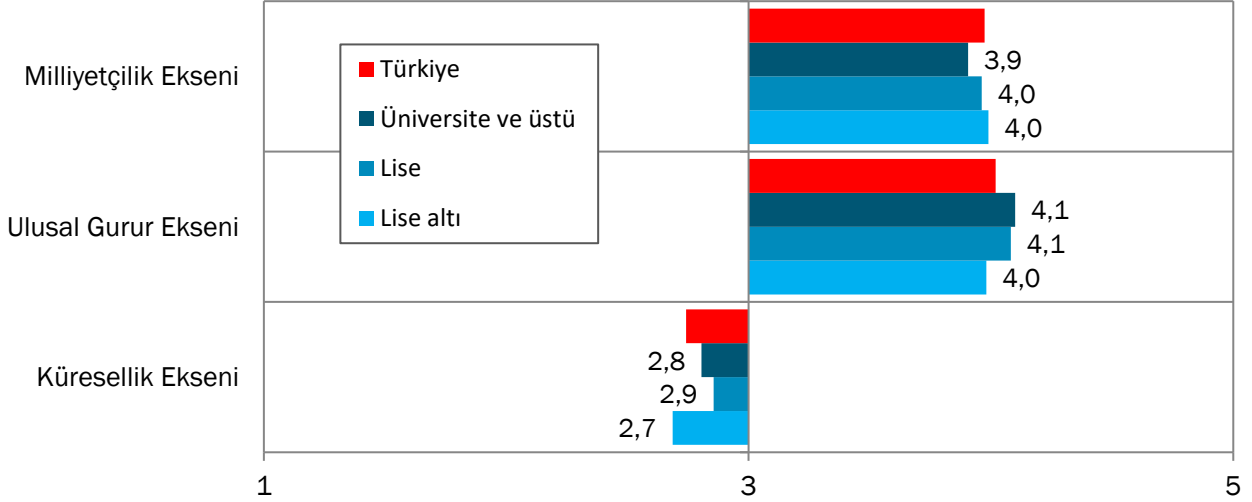
Seçme şansım olsa başka bir ülke vatandaşı olurdum.	18 - 28 yaş	29 - 43 yaş	44+ yaş	Türkiye
Kesinlikle yanlış	29	34	35	33
Yanlış	38	42	45	42
Ne doğru ne yanlış	8	9	9	9
Doğru	16	11	9	12
Kesinlikle doğru	8	4	3	5
Toplam	100	100	100	100

Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur.	18 - 28 yaş	29 - 43 yaş	44+ yaş	Türkiye
Kesinlikle yanlış	6	3	2	4
Yanlış	17	12	9	13
Ne doğru ne yanlış	15	13	11	13
Doğru	42	49	52	48
Kesinlikle doğru	20	22	26	23
Toplam	100	100	100	100

1.2.3. Eğitimin Etkisi

Eğitim ve Milliyetçilik Eksenleri

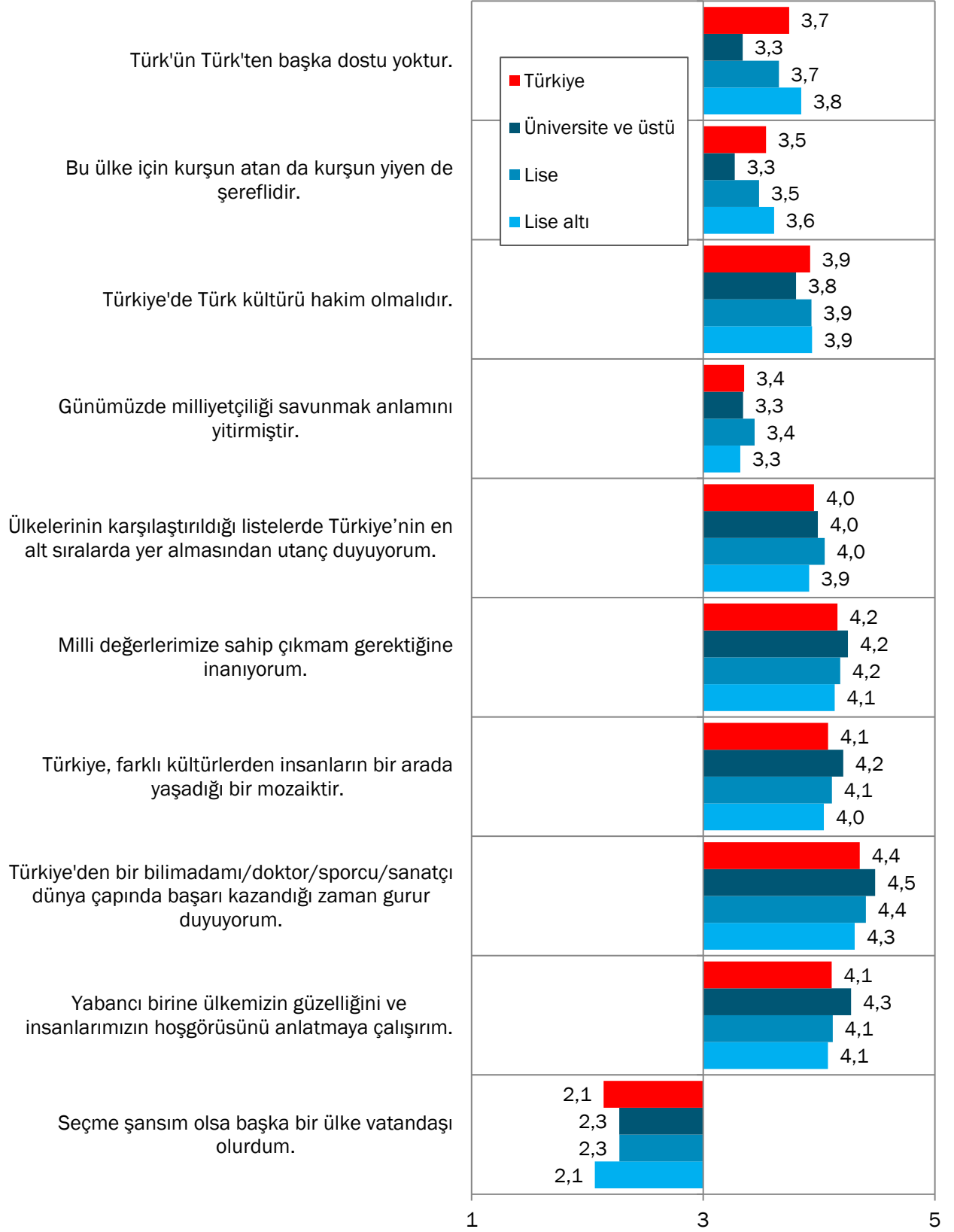
Şimdiye kadar hazırlanan Barometre raporlarında sık sık bahsedildiği gibi, kişinin eğitim seviyesi birçok konudaki görüşünü, değerlerini, hayat tarzını etkilemektedir. Eksenler üzerinden bakıldığında, farklı eğitim seviyesine sahip grupların milliyetçiliklerinde de az da olsa farklar olduğu görülmektedir.

Ancak bazı sorulara özel olarak bakıldığında eğitim seviyeleri arasındaki farklar daha bariz hale gelmektedir. Bir sonraki sayfada yer alan tabloda, cevap ortalamaları üzerinden farklı eğitim seviyelerindeki kişilerin milliyetçilik ve ulusal gurura dair sorular verilmiştir. Özellikle “Türk’ün Türk’ten başka dostu yoktur” ve “Bu ülke için kurşun atan da kurşun yiyen de şereflidir” cümlelerine bakışta farklılık daha dikkat çekicidir.

Bunların yanısıra, nelerin T.C. vatandaşı olmaktan utandıracağı sorusu aslında, “asla utanmam” diyenleri ortaya çıkarmayı hedeflemişse de, sorunun seçenekleri eğitim seviyesi ile eğitime verilen önem arasındaki ilişkiyi ortaya dökmektedir. Eğitimsizliğimizin T.C. vatandaşı olmaktan utandırdığını okuryazar olmayanların yüzde 19’u ve diplomasız okurların yüzde 17’si söylerken, eğitimin artması ile bu oran artmakta, lise mezunlarının yüzde 33’ü ve üniversite ve lisansüstü mezunlarının yüzde 43’ü aynısını söylemektedir. Buna karşılık yoksulluktan ve adaletsizlikten utanma, eğitimin artması ile azalmaktadır.

Eğitim ve Milliyetçilik Soruları

Hangisi T.C. vatandaşı olduğunuzdan dolayı utandırır?	Eğitim durumu					
	Okuryazar değil	Diplomasız okur	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Üniv.mezunu / Yüksek
Eğitimsizliğimiz	19	17	27	30	33	43
İşsizlik	36	39	33	35	36	29
Yoksulluk	32	21	21	17	19	14
Kadınların durumu	7	4	8	7	7	8
Adaletsizlikler	18	29	30	32	32	37
Hiçbiri, hiçbir koşulda utanmam	16	19	18	19	19	25
Toplam	-	-	-	-	-	-

* Tablo, farklı eğitim seviyelerindeki cevaplarının dağılımını göstermektedir. Görüşülen kişiler İKİ seçenek seçebildiklerinden, yüzde 100'e toplanmamaktadır.

1.2.4. Kürtler

Aylık tema belirlenir ve sorular hazırlanırken, bazı soruların Kürtler için geçerli olmayacağı ve Kürtlere sorulduğu zaman oldukça farklı anlam ifade edeceği göz önüne alınmıştır. Dolayısıyla Kürtlerin, milliyetçilik ve ulusal gurura dair sorulara oldukça farklı cevaplar vermiş olmaları, aslında şaşırtıcı bir bulgu değildir. Hatta farklı bir profil çizmiş olmaları araştırmanın tutarlılığını artırır niteliktedir. Buna rağmen, Kürtlerin hangi konularda ne derece farklı düşündüklerini görmek, Kürtlerin bakış açısını anlamak ve milliyetçi olarak tanımlanabilecek toplumsal gruplardan ne kadar farklı noktalarda durdukları görmek, yine de anlamlı olacaktır.

Etnik köken	Milliyetçilik Eksenini	Ulusal Gurur Eksenini	Küresellik Eksenini
Türk	4,0	4,0	2,7
Kürt - Zaza	3,4	4,0	3,0
Arap	4,0	4,1	2,8
Diğer	4,0	4,1	2,7
Türkiye	4,0	4,0	2,7

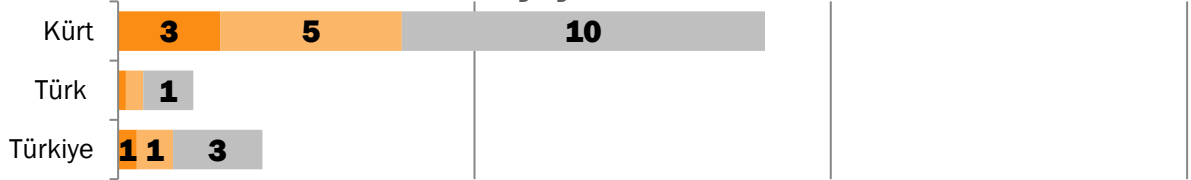
Kürtler, milliyetçilik ekseninde 3,4 ile hem Türklere hem Türkiye ortalamasından 0,6 puan daha gerideyken, ulusal gurur puanlarının aynı iki grupta aynı olduğu, küresellik puanlarınınsa 3,0 ile biraz daha fazla olduğu görülmektedir.

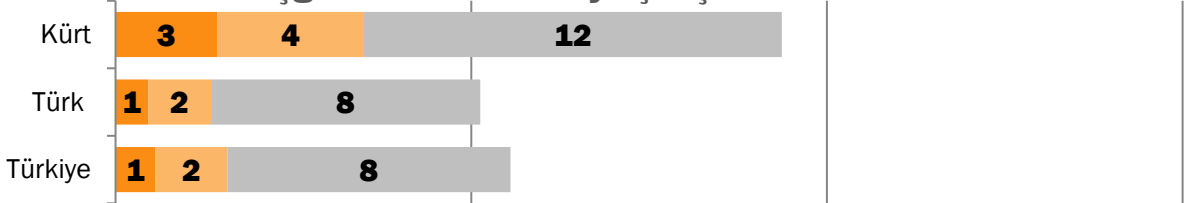
Milliyetçilik eksenini oluşturan sorular arasında açıkça Türk milliyetçiliğine işaret eden “Türk'ün Türk'ten başka dostu yok”, “Kurşun atan da kurşun yiyen de şerefli” ve “Türk kültürü hakim olmalı” cümlelerine pek katılmamaları şaşırtmasa da, ekseni oluşturan diğer sorulara verdikleri cevaplar dikkate değerdir. Örneğin Türkiye’den birinin dünya çapında başarısından görüşülen kişilerin yüzde 2’si gurur duymayacağını söylerken, Kürtlerde bu oran yüzde 8’e çıkmakta, yüzde 10’u ise “ne doğru ne yanlış noktasında durmaktadır. Benzer şekilde sadece yüzde 3 ülkeyi bir yabancıya tanıtmak için efor sarfetmeyeceğini söylerken, Kürtlerde bu oran yüzde 7’ye çıkmaktadır.

Diğer iki cümleden biraz daha fazla etnik vurgu içeren ancak yine de Türklüğe referans vermeyen milli değerler kavramı da Kürtler’den tepki çekmiş, yüzde 9’u “Milli değerlerimize sahip çıkmam gerektiğine inanıyorum” cümlesine karşı çıkarken, yüzde 20 de “ne doğru ne yanlış” diyerek çekimser kalmıştır.

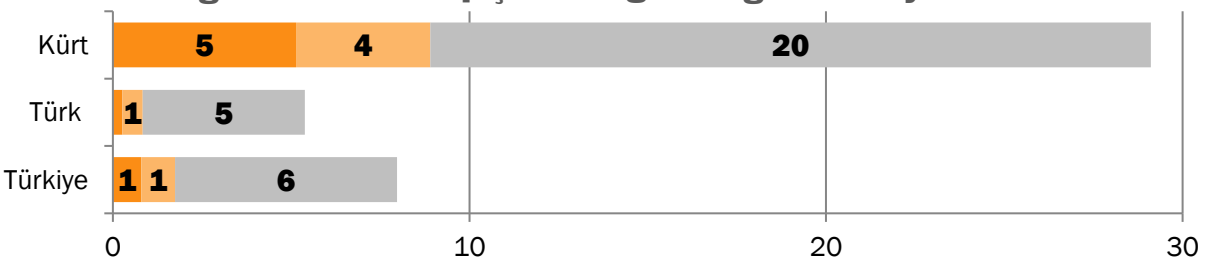
Türkiye’den biri dünya çapında başarı kazandığı zaman gurur duyuyorum.

Yabancı birine ülkemizin güzelliğini ve insanlarımızın hoşgörüsünü anlatmaya çalışırım.

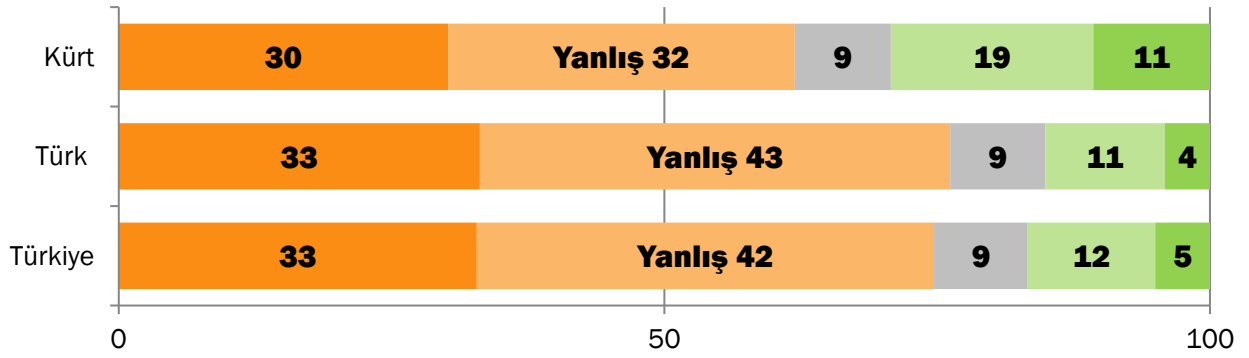
Milli değerlerimize sahip çıkmam gerektiğine inanıyorum.

Kürtlerle ilgili dikkat çekilmesi gereken son nokta, küresellik eksenindeki puan artışına yol açan başka ülke vatandaşlığı önerisidir. Kürtlerin yüzde 30’u seçebilse başka bir ülke vatandaşlığını tercih etmektedir. Bu oran Türklere sorulduğunda ilk anda Avrupa, Amerika veya Kanada vatandaşlığı gibi alternatifler çağrıştırırken, Kürtler için Kuzey Irak gibi, bir anlamda daha somut olarak nitelendirilebilecek bir alternatifi çağrıştırdığı söylenebilir. Dolayısıyla Kürtleri küresellik ekseninde değerlendirirken, milletler-ötesi bir küresellikten bahsetmenin çok olası olmadığını vurgulamakta fayda vardır.

Seçme şansım olsa başka bir ülke vatandaşı olurudum.

2. Askerliğe Bakış

Geçen ay bedelli askerlik hizmeti yapmanın mümkün hale getirileceği haberlerinin gündeme gelip ordu mensupları tarafından reddedilmesi üzerine, bu ayki Barometre’de halkın askerliğe bakışı üzerine sorular soruldu. Bulgular, halkın büyük çoğunluğunun askerliğin şu anda olduğu gibi zorunlu olmaya devam etmesini savunduğunu, ancak zorunluluğun kaldırılması yönünde de azımsanmayacak bir grubun var olduğunu göstermektedir.

Görüşülen kişilere beşli “doğru-yanlış” ölçeğinde iki cümle okundu. Bunlardan ilki olan “Her Türk asker doğar” kalıp cümlesine yüzde 77 oranında katılan kişi bulunurken, 11,5 bu cümlenin yanlış olduğunu söylemektedir.

Her Türk asker doğar.	Yüzde
Kesinlikle yanlış	3,6
Yanlış	7,7
Ne doğru ne yanlış	11,5
Doğru	58,0
Kesinlikle doğru	19,1
Toplam	100

Okunan diğer cümle ise “Askerlik yapmak, her erkeğinin vatan borcudur” cümlesidir. Bu cümleye katılım oranı daha da yüksektir: Görüşülen kişilerin yüzde 89’u bu cümleyle hemfikirdir.

Askerlik yapmak, her erkeğinin vatan borcudur.	Yüzde
Kesinlikle yanlış	2,4
Yanlış	3,2
Ne doğru ne yanlış	5,2
Doğru	59,4
Kesinlikle doğru	29,9
Toplam	100

Üçüncü soruda ise askerliğin zorunlu olması ile ilgili kişilerin görüşleri istenmiştir. Yüzde 77 oranında çoğunluk “askerlik hizmeti her erkek için zorunlu olmalı” derken, yüzde 7,8 “sadece kırsalda değil, okullarda hastanelerde de yapılabilmeli” diyerek bazı Avrupa ülkelerindeki sisteme benzer sosyal hizmete işaret etmektedir. Sadece yüzde 4,4’lük bir oran “istemeyen kişi, bedelini ödediği takdirde yapmayabilir” diyerek gündemdeki bedelli askerlik sistemine destek verirken, yüzde 11,3’lük bir kesim de askerliğin zorunlu olmaktan çıkarılması gerektiğini savunmaktadır.

Türkiye’de askerlik hizmetiyle ilgili, aşağıdaki cümlelerden hangisine katılırsınız? Askerlik hizmeti...	Yüzde
Her erkek için zorunlu olmalı.	76,6
Sadece kışlada değil, okullarda, hastanelerde de yapılabilmeli.	7,8
Yapmak istemeyen kişi, bedelini ödediği takdirde yapmayabilir.	4,4
Zorunlu olmaktan çıkarılmalıdır.	11,3
Toplam	100

Demografik gruplar üzerinden bakıldığında, askerliğin zorunlu olmasına gençlerin, erkeklerin ve Kürtlerin daha fazla karşı çıkmasının yanısıra şu bulgular dikkat çekmektedir:

- Gençlerin yüzde 30’u askerliğin zorunlu olmasından başka alternatiflere işaret ediyor. Bu oran orta yaş grubunda yüzde 22, 44 üstü grupta ise yüzde 19.
- Kadınlar askerliğin zorunlu olmasını daha fazla destekliyor (kadınların yüzde 79, erkekler yüzde 74).
- Eğitim düştükçe askerliğin zorunlu olmasını savunanlar artıyor. Eğitim arttıkça sosyal hizmet ve bedelli askerlik alternatiflerine destek artıyor.
- Öğrencilerin sadece yüzde 63’ü askerliğin zorunlu olmasından yana.
- Metropollerde yaşayanlar, askerlik zorunluluğuna daha karşı. “Zorunlu olsun” diyenler yüzde 10 azalırken, “zorunluluk kalkmalı” diyen yüzde 6 artıyor.
- Türklerin yüzde 7’si zorunluluğun kalkmasını savunurken, Kürtlerde bu oran 43. “Zorunlu olmalı” diyenler ise Türklerde yüzde 82, Kürtlerde yüzde 42.

2.1.1. Askerliğe Farklı Bakan Üç Küme

Askerlikle ilgili üç soruya bakış üzerinden kümeleme analizi yapıldığında, üç belirgin küme ortaya çıkıyor. Bu toplumsal kümeler arasından yüzde 77 ile nüfus olarak en büyüğü olan ilk kümedekiler, askerlik hizmetinin zorunlu olması gerektiğini savunan ve genelgeçer pozisyonu temsil eden küme.

Bu pozisyona ise iki alternatif var. Yüzde 12,3’lük nüfusu temsil eden küme, askerliğe karşı olmayıp sosyal hizmet ve bedelli seçenekleriyle esnetmeyi savunanlar olarak tanımlanabilir. Bu kümenin ayırt edici özelliği, daha eğitilmiş, geliri daha yüksek, daha metropol ağırlıklı olması ve öğrenci, memur, özel sektör çalışanı, Alevi ve örtünmeyen oranlarının daha fazla olmasından yola çıkarak daha “modern” olarak nitelendirilebilmesidir.

Diğer alternatif kümedekiler ise, askerliğe ilke olarak karşı çıkmaktadır. Bu kümedekilerin yüzde 42’si Kürt, yüzde 62’si erkek, yüzde 40’ı genç, yüzde 63 oranında metropolde yaşıyorlar ve genelde daha az dindarlar. Bu kümenin hem “Her Türk asker doğar” cümlesine hem de askerliğin vatan borcu olmasına onayı, diğerlerinininkinden çok daha düşüktür.

3. ARAŞTIRMANIN KÜNYESİ

3.1. Araştırmanın Genel Tanımı

Bu raporun dayanağı olan araştırma, KONDA Barometresi aboneleri için, KONDA Araştırma ve Danışmanlık Ltd. Şti. tarafından gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın saha çalışması 4-5 Aralık 2010 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Bu rapor, Türkiye'deki 18 yaş üstü yetişkin nüfusun, saha çalışmasının yapıldığı günlerdeki siyasal eğilimlerini, milliyetçiliğe ve askerliğe dair kanaat ve görüşlerini yansıtmaktadır.

3.2. Araştırmanın Kapsamı

Araştırma, Türkiye'nin 18 yaş üstü yetişkin nüfusunu temsil edecek deneklerin

- Siyasi tercihlerindeki eğilim ve değişimleri belirlemek ve izlemek;
- Toplumdaki milliyetçilik ve ulusal gurur kavramlarını ölçmek;
- Gündemdeki bedelli askerlik konusunun toplumsal desteğini belirlemek

için tasarlanmış ve uygulanmıştır.

3.3. Örneklem

Örneklem, ADNKS (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi) verilerine dayalı nüfus büyüklükleri ile 29 Mart 2009 yerel seçimlerinin mahalle ve köy sonuçları katmanlandırılarak hazırlanmıştır.

Yerleşim yerleri önce kıy/kent/metropol olarak ayrıştırılmış ve 12 bölge esas alınarak örneklem tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında 28 ilin, merkez dâhil 122 ilçesinde 154 mahalle ve köye gidilmiş ve 2727 kişiyle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Gidilen il	28
Gidilen ilçe	122
Gidilen mahalle/köy	154
Görüşülen denek	2727

Her bir mahallede gerçekleştirilen 18 anket için yaş ve cinsiyet kotası uygulanmıştır.

Yaş grubu	Kadın	Erkek
18-28 yaş	3 denek	3 denek
29-44 yaş	3 denek	3 denek
44 yaş ve üstü	3 denek	3 denek

4. TÜM CEVAP DAĞILIMLARI

4.1. Deneklerin Profili

Cinsiyet	Yüzde
Kadın	48,3
Erkek	51,7
Toplam	100

Yaş	Yüzde
18-28 yaş	28,7
29-43 yaş	35,6
44 yaş üstü	35,8
Toplam	100

Eğitim Durumu	Yüzde
Okur yazar değil	6,6
Diplomasız okur yazar	4,1
İlkokul mezunu	39,4
Ortaokul mezunu	14,6
Lise mezunu	24,5
Üniversite mezunu	10,2
Yüksek lisans / doktora	,6
Toplam	100

Baba Eğitim Durumu	Yüzde
Okur yazar değil	16,9
Diplomasız okur yazar	11,4
İlkokul mezunu	53,4
Ortaokul mezunu	7,6
Lise mezunu	7,6
Üniversite mezunu	3,0
Yüksek lisans / doktora	,1
Toplam	100

İş / Çalışma Durumu	Yüzde
Devlet memuru, şef, müdür	3,9
Özel sektörde memur, müdür	3,6
İşçi	10,8
Küçük esnaf / zanaatkâr / şoför	5,1
Tüccar/sanayici/işadamı	,3
Doktor, mimar, avukat vs.(Serbest meslek)	,8
Marjinal sektör (işporta,temizlik)	,5
Çiftçi, ziraatçı, hayvancı	9,9
Çalışıyor, diğer	5,2
Emekli	12,0
Ev kadını	35,6
Öğrenci	5,9
İşsiz, iş arıyor	5,4
Çalışamaz halde	1,1
Toplam	100

Aylık Hane Geliri	Yüzde
300 TL ve altı	4,4
301 - 700 TL arası	29,2
701 - 1200 TL arası	36,3
1201 - 2000 TL arası	21,3
2001 - 3000 TL arası	6,0
3001 TL ve üstü	2,9
Toplam	100

Hanedeki Kişi Sayısı	Yüzde
1 - 2 kişi	15,3
3 - 5 kişi	62,8
6 - 8 kişi	17,7
9 veya fazla kişi	4,2
Toplam	100

Etnik köken	Yüzde
Türk	84,2
Kürt - Zaza	12,9
Arap	,8
Diğer	2,1
Toplam	100

Dini / Mezhebi	Yüzde
Sünni Müslüman	92,8
Alevi Müslüman	4,1
Diğer Müslüman	1,3
Diğer	1,8
Toplam	100

Örtünme (kendisi veya eşi)	Yüzde
Örtmüyor	25,4
Başörtüsü	56,6
Türban	5,9
Çarşaf, peçe	,9
Görüşülen kişi bekâr erkek	11,3
Toplam	100

Dindarlık açısından kendinizi aşağıda okuyacaklarımdan hangisiyle tarif edersiniz?	Yüzde
İnançsız - Dinin gereklerine pek inanmayan biri	1,7
İnançlı - İnançlı ama dinin gereklerini pek yerine getiremeyen biri	31,2
Dindar - Dinin gereklerini yerine getirmeye çalışan dindar biri	56,4
Sofu - Dinin tüm gereklerini tam yerine getiren dindar biri	10,7
Toplam	100

Son bir ay içinde geçinebilmek için, şimdi sayacağım kurumların herhangi birinden yardım aldınız mı?	Yüzde
Belediye	1,3
Kaymakamlık / valilik	1,7
Siyasi Parti	,1
Dernek veya vakıf	,8
Diğer benzeri kurum	,5
Yardım almadım.	95,5
Toplam	100

Haberleri seyretmek için en fazla hangi TV kanalını tercih ediyorsunuz?	Yüzde
Kanal D	16,7
Samanyolu	10,7
ATV	13,7
Star TV	10,9
TRT 1	10,5
Kanal 7	7,6
NTV	5,8
Show TV	5,8
Fox TV	3,5
Haberturk	4,3
CNNTurk	2,7
Diğer kanallar	1,3
Roj TV	1,4
Kanalturk	1,0
Flash TV	,8
Cem TV	,3
TGRT Haber	,9
Yerel Kanallar	1,1
TRT 2	,5
TRT 6 (Şeş)	,5
Toplam	100

Yerleşim Yeri	Yüzde
Kır	22,2
Kent	30,9
Metropol	46,9
Toplam	100

Oturulan Evin Tipi	Yüzde
Geleneksel ev	55,0
Varoş	5,8
Apartman	35,3
Lüks bina	3,9
Toplam	100

Doğum Yeri (Bölge)	Yüzde
İstanbul	6,1
Batı Marmara	5,5
Ege	14,2
Doğu Marmara	7,9
Batı Anadolu	7,4
Akdeniz	9,7
Orta Anadolu	7,3
Batı Karadeniz	9,9
Doğu Karadeniz	6,6
Kuzeydoğu Anadolu	5,5
Orta Doğu Anadolu	6,9
Güneydoğu Anadolu	12,5
Yurtdışı	,7
Toplam	100

Baba Doğum Yeri (Bölge)	Yüzde
İstanbul	1,9
Batı Marmara	5,7
Ege	13,6
Doğu Marmara	7,6
Batı Anadolu	6,2
Akdeniz	9,0
Orta Anadolu	8,3
Batı Karadeniz	10,8
Doğu Karadeniz	8,2
Kuzeydoğu Anadolu	6,0
Orta Doğu Anadolu	7,2
Güneydoğu Anadolu	13,5
Yurtdışı	2,1
Toplam	100

Anketin yapıldığı yer	Yüzde
İstanbul	19,4
Batı Marmara	5,2
Ege	15,3
Doğu Marmara	9,9
Batı Anadolu	9,7
Akdeniz	11,8
Orta Anadolu	4,6
Batı Karadeniz	6,3
Doğu Karadeniz	2,7
Kuzeydoğu Anadolu	2,0
Orta Doğu Anadolu	3,9
Güneydoğu Anadolu	9,2
Toplam	100

4.2. Milliyetçilik ve Ulusal Gurur

Türkiye'den bir bilimadamı, doctor, sporcu, sanatçı dünya çapında başarı kazandığı, ödül aldığı zaman gurur duyuyorum.	Yüzde
Kesinlikle yanlış	,5
Yanlış	1,0
Ne doğru ne yanlış	2,5
Doğru	54,7
Kesinlikle doğru	41,2
Toplam	100

Dünya ülkelerinin karşılaştırıldığı yolsuzluk, kadın-erkek eşitliği, hukukun üstünlüğü gibi listelerde Türkiye'nin en alt sıralarda yer almasından utanç duyuyorum.	Yüzde
Kesinlikle yanlış	1,9
Yanlış	8,0
Ne doğru ne yanlış	9,3
Doğru	53,9
Kesinlikle doğru	26,8
Toplam	100

Yabancı ülkeden biriyle karşılaşırsam, ülkemizin güzelliğini ve insanlarımızın hoşgörüsünü mümkün olduğunda anlatmaya çalışırım.	Yüzde
Kesinlikle yanlış	1,1
Yanlış	2,0
Ne doğru ne yanlış	7,9
Doğru	62,8
Kesinlikle doğru	26,1
Toplam	100

Seçme şansım olsa başka bir ülke vatandaşı olurum.	Yüzde
Kesinlikle yanlış	32,8
Yanlış	42,0
Ne doğru ne yanlış	8,5
Doğru	11,6
Kesinlikle doğru	5,0
Toplam	100

Her Türk asker doğar.	Yüzde
Kesinlikle yanlış	3,6
Yanlış	7,7
Ne doğru ne yanlış	11,5
Doğru	58,0
Kesinlikle doğru	19,1
Toplam	100

Askerlik yapmak, her erkeğinin vatan borcudur.	Yüzde
Kesinlikle yanlış	2,4
Yanlış	3,2
Ne doğru ne yanlış	5,2
Doğru	59,4
Kesinlikle doğru	29,9
Toplam	100

Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur.	Yüzde
Kesinlikle yanlış	3,7
Yanlış	12,7
Ne doğru ne yanlış	12,5
Doğru	48,2
Kesinlikle doğru	22,9
Toplam	100

Günümüzde milliyetçiliği savunmak anlamını yitirmiştir.	Yüzde
Kesinlikle yanlış	5,1
Yanlış	16,5
Ne doğru ne yanlış	25,5
Doğru	43,9
Kesinlikle doğru	9,0
Toplam	100

Türkiye, farklı kültürlerden insanların bir arada yaşadığı bir mozaiktir.	Yüzde
Kesinlikle yanlış	,6
Yanlış	2,5
Ne doğru ne yanlış	7,1
Doğru	68,0
Kesinlikle doğru	21,8
Toplam	100

Bu ülke için kurşun atan da kurşun yiyen de şereflidir.	Yüzde
Kesinlikle yanlış	6,1
Yanlış	14,7
Ne doğru ne yanlış	15,3
Doğru	47,0
Kesinlikle doğru	16,9
Toplam	100

Milli değerlerimize sahip çıkmam gerektiğine inanıyorum.	Yüzde
Kesinlikle yanlış	,8
Yanlış	,9
Ne doğru ne yanlış	6,2
Doğru	65,6
Kesinlikle doğru	26,5
Toplam	100

Türkiye'de Türk kültürü hakim olmalıdır.	Yüzde
Kesinlikle yanlış	3,1
Yanlış	5,7
Ne doğru ne yanlış	9,4
Doğru	59,5
Kesinlikle doğru	22,3
Toplam	100

Hangisi T.C. vatandaşı olduğunuzdan olayı utanmanıza yol açıyor? (İKİ seçenek)	Yüzde
Eğitimsizliğimiz	34,7
İşsizlik	30,9
Yoksulluk	29,9
Kadınların durumu	20,2
Adaletsizlikler	7,7
Hiçbiri, T.C. vatandaşı olmaktan hiçbir koşulda utanmam.	19,3
Toplam	-

Hangisi T.C. vatandaşı olduğunuz için gurur duymanızı sağlıyor? (İKİ seçenek)	Yüzde
Tarihimiz	41,6
Müslümanlığımız	39,5
Silahlı kuvvetler	30,4
Coğrafyamız ve kültürel zenginliğimiz	24,2
Dünyada etkili bir aktör olmamız	7,0
Hiçbiri, T.C. vatandaşı olmanın gurur duyulacak bir tarafı yok.	3,0
Toplam	-

Türklükten ne anlıyorsunuz? Türk olmak sizce ne demek? Türk olmak için en önemlisi hangisidir?	Yüzde
Türk soyundan olmak	17,2
Müslüman olmak	21,2
Türk'üm demek	16,8
T.C. vatandaşı olmak	25,6
Türk kültürüne sahip olmak	19,1
Toplam	100

Türkiye'de askerlik hizmetiyle ilgili, aşağıdaki cümlelerden hangisine katılırsınız?	Yüzde
Askerlik hizmeti her erkek için zorunlu olmalı.	76,6
Askerlik hizmeti sadece kışlada değil, okullarda, hastanelerde de yapılabilmeli.	7,8
Askerlik hizmeti yapmak istemeyen kişi, bedelini ödediği takdirde yapmayabilir.	4,4
Askerlik hizmeti zorunlu olmaktan çıkarılmalıdır.	11,3
Toplam	100

Yıldızposta Caddesi
Çiğdem Apt. No:11 D:6
Esentepe - Şişli / İstanbul
Tel: 212 275 17 66
Faks: 212 275 17 68

www.konda.com.tr
<http://twitter.com/kondaarastirma>